

You create business We deliver solutions

Newsflash

16 Νοεμβρίου 2022

Προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις ενωσιακού δικαίου - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 (EU Whistleblowing Directive)

Με το νόμο 4990/2022 ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία η Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 σχετικά με την προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις ενωσιακού δικαίου. Αντικείμενο του εν λόγω νόμου είναι η ίδρυση ενός συστήματος εσωτερικής και εξωτερικής αναφοράς παραβιάσεων ενωσιακού δικαίου, η προστασία των προσώπων που αναφέρουν τις εν λόγω παραβιάσεις, η οργάνωση της διαδικασίας υποβολής, παραλαβής και παρακολούθησης των αναφορών και οι κυρώσεις που επιβάλλονται. Ειδικότερα:

Ποιος θεωρείται «αναφέρων» (Whistleblower)

Σύμφωνα με το νόμο, αναφέρων θεωρείται το φυσικό πρόσωπο, που προβαίνει σε εσωτερική ή εξωτερική αναφορά ή σε δημόσια αποκάλυψη, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις, τις οποίες απέκτησε στο πλαίσιο των εργασιακών δραστηριοτήτων του. Αναφέροντες μπορεί να είναι:

- εργαζόμενοι με απασχόληση πλήρη ή μερική μόνιμη ή εποχιακή,
- μη μισθωτοί, αυτοαπασχολούμενοι ή συμβούλοι ή εργαζομένοι κατ' οίκον,
- μετόχοι και τα πρόσωπα που ανήκουν στο διοικητικό, διαχειριστικό ή εποπτικό όργανο μιας επιχείρησης, περιλαμβανομένων μη εκτελεστικών μελών, καθώς και εθελοντών και αμειβόμενων ή μη αμειβόμενων ασκούμενων,
- οποιαδήποτε πρόσωπα εργάζονται υπό την εποπτεία και τις οδηγίες αναδόχων, υπεργολάβων και προμηθευτών.

Παράλληλα, ο ορισμός καταλαμβάνει πρόσωπα που απέκτησαν πληροφορίες κατά τη διάρκεια εργασιακής σχέσης που έχει λήξει για οποιονδήποτε λόγο, καθώς και αναφέροντες των οποίων η εργασιακή σχέση δεν έχει ακόμη ξεκινήσει, σε περιπτώσεις που πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις έχουν αποκτηθεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας πρόσληψης ή σε άλλο στάδιο διαπραγμάτευσης πριν από τη σύναψη σύμβασης.

Τι συνιστά παραβίαση

Πράξεις ή παραλείψεις που είναι παράνομες κατά το ενωσιακό δίκαιο ή αντιβαίνουν στο αντικείμενο ή στον σκοπό των κανόνων ενωσιακού δικαίου. Ειδικότερα:

- παραβιάσεις ενωσιακού δικαίου στους τομείς των δημόσιων συμβάσεων, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, προϊόντων και αγορών, καθώς και της πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας της ασφάλειας και της συμμόρφωσης των προϊόντων, της ασφάλειας των μεταφορών, της προστασίας του περιβάλλοντος, της προστασίας από την ακτινοβολία και της πυρηνικής ασφάλειας, της ασφάλειας των τροφίμων και των ζωοτροφών, της δημόσιας υγείας, της προστασίας των καταναλωτών, της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και της ασφάλειας των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών,
- παραβιάσεις που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης,
- παραβιάσεις που σχετίζονται με την εσωτερική αγορά (ανταγωνισμός, κρατικές ενισχύσεις, φορολογία).

Ο νόμος δεν εφαρμόζεται για την προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις που άπτονται ζητημάτων άμυνας ή ασφάλειας.

Επίσης για το εύρος των αναφερόμενων παραβιάσεων όπου μπορεί να αξιοποιηθούν οι δίαυλοι αναφοράς, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, τόσο ο Ν.4808/2021, όσο και επιχειρησιακές προβλέψεις (υπό τη μορφή Κωδίκων Δεοντολογίας ή άλλως) που μπορεί να διευρύνουν το πλαίσιο των αναφερόμενων γεγονότων.

Δίαυλοι αναφοράς: εσωτερικοί

Δημόσιος τομέας

- Φορείς που απασχολούν από πενήντα (50) υπαλλήλους και άνω υποχρεούνται να ορίσουν Υπεύθυνο Παραλαβής και Παρακολούθησης Αναφορών (Υ.Π.Π.Α.),
- Φορείς που απασχολούν έως σαράντα εννέα (49)

υπαλλήλους αρμοδιότητες Υ.Π.Π.Α. ασκεί ο Σύμβουλος Ακεραιότητας ή ο Υ.Π.Π.Α. του εποπτεύοντος Υπουργείου, εφόσον δεν έχει συσταθεί θέση Συμβούλου Ακεραιότητας,

- Για τους Ο.Τ.Α. α' βαθμού με πληθυσμό κάτω των δέκα χιλιάδων (10.000) κατοίκων ή που απασχολούν έως σαράντα εννέα (49) υπαλλήλους, καθώς και για εποπτευόμενα από αυτούς νομικά πρόσωπα και επιχειρήσεις, οι αρμοδιότητες του Υ.Π.Π.Α. ασκούνται από τον Σύμβουλο Ακεραιότητας ή τον Υ.Π.Π.Α., εφόσον δεν έχει συσταθεί θέση Συμβούλου Ακεραιότητας του Ο.Τ.Α. β' βαθμού, στη χωρική αρμοδιότητα του οποίου ανήκει ο Ο.Τ.Α. α' βαθμού.

Οι φορείς του δημόσιου τομέα οφείλουν να συμμορφωθούν με την υποχρέωση θέσπισης εσωτερικού διαύλου αναφοράς σύμφωνα **εντός έξι (6) μηνών** από την έναρξη ισχύος του νόμου.

Ιδιωτικός τομέας

- Φορείς του ιδιωτικού τομέα με πενήντα (50) ή περισσότερους εργαζομένους, ανεξάρτητα από τη φύση των δραστηριοτήτων τους και τη διάρκεια της απασχόλησης εκάστου των εργαζομένων εντός του έτους, ορίζουν Υ.Π.Π.Α.
- Φορείς με λιγότερους από πενήντα (50) εργαζομένους δύνανται να ορίσουν Υ.Π.Π.Α.
- Φορείς του ιδιωτικού τομέα στους τομείς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, προϊόντων και αγορών, μεταφορών και περιβάλλοντος, καθώς και φορείς που λειτουργούν βάσει απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, ή των οποίων οι δραστηριότητες δύνανται από τη φύση τους να προκαλέσουν κίνδυνο για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία, υποχρεούνται να ορίσουν Υ.Π.Π.Α. ανεξάρτητα από τον αριθμό εργαζομένων που απασχολούν.

Οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα με πενήντα (50) έως διακόσιους σαράντα εννέα (249) εργαζομένους οφείλουν να συμμορφωθούν με την υποχρέωση θέσπισης εσωτερικού διαύλου αναφοράς **έως τη 17η Δεκεμβρίου 2023**, ενώ οι επιχειρήσεις με περισσότερους από διακόσιους πενήντα (250) **εντός έξι (6) μηνών** από την έναρξη ισχύος του νόμου. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να ενημερώσουν σχετικά, εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από τη συμμόρφωση, την Επιθεώρηση Εργασίας ή τον αρμόδιο κατά περίπτωση εποπτικό φορέα.

Διαδικασία αναφοράς

Η εσωτερική αναφορά υποβάλλεται γραπτώς, ή προφορικώς, ή μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας προσβάσιμης και σε άτομα με αναπηρία, η οποία λειτουργεί στον διαδικτυακό τόπο του δημόσιου ή ιδιωτικού φορέα. Η προφορική αναφορά είναι δυνατό να γίνει μέσω τηλεφώνου ή άλλων συστημάτων φωνητικών μηνυμάτων, καθώς και μέσω προσωπικής συνάντησης με τον Υπεύθυνο Παραλαβής και Παρακολούθησης Αναφορών (Υ.Π.Π.Α.) εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, κατόπιν αίτησης του αναφέροντος.

Δίαυλοι αναφοράς: εξωτερικοί

Αρμόδια αρχή για την παραλαβή, τη διαχείριση και την παρακολούθηση των εξωτερικών αναφορών ορίζεται η

Εθνική Αρχή Διαφάνειας. Ειδικά για παραβάσεις των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως εξωτερικός δίαυλος αναφοράς ορίζεται η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Η αναφορά στην Ε.Α.Δ. και την Επιτροπή Ανταγωνισμού υποβάλλεται γραπτώς ή προφορικώς ή μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας, προσβάσιμης και σε άτομα με αναπηρία. Η προφορική αναφορά είναι δυνατό να υποβληθεί μέσω τηλεφώνου ή άλλων συστημάτων φωνητικών μηνυμάτων, καθώς και μέσω προσωπικής συνάντησης με πρόσωπο που έχει οριστεί από την Ε.Α.Δ. εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, κατόπιν αίτησης του αναφέροντος.

Δημόσια αποκάλυψη

Δημόσια αποκάλυψη συνιστά η απευθείας διάθεση πληροφοριών στο κοινό σχετικά με παραβιάσεις. Για να δικαιούται προστασίας το πρόσωπο αυτό θα πρέπει να:

- έχει υποβάλλει πρώτα εσωτερική αναφορά και εξωτερικά στην Ε.Α.Δ., ή κατευθείαν εξωτερικά στην Ε.Α.Δ., αλλά δεν ανελήφθη καμία ενδεδειγμένη ενέργεια ως ανταπόκριση στην αναφορά
- ή εναλλακτικά το πρόσωπο έχει βάσιμους λόγους να πιστεύει ότι η παραβίαση μπορεί να συνιστά κίνδυνο για το δημόσιο συμφέρον, ή όταν υπάρχει κατάσταση έκτακτης ανάγκης ή κίνδυνος μη αναστρέψιμης βλάβης, ή, σε περίπτωση αναφοράς στην Ε.Α.Δ., υπάρχει κίνδυνος αντιποίνων, ή υπάρχει μικρή προοπτική να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά η παραβίαση, λόγω των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπόθεσης.

Προστασία προσώπων

Τα πρόσωπα που αναφέρουν παραβιάσεις δεν υπέχουν καμία ευθύνη σε σχέση με την απόκτηση πληροφοριών ή την πρόσβαση στις πληροφορίες που αναφέρονται ή αποκαλύπτονται δημόσια (εκτός αν συνιστούν αυτοτελές ποινικό αδίκημα). Παράλληλα, αν η αναφορά ή η δημόσια αποκάλυψη αποτελεί για τον αναφέροντα ποινική, πειθαρχική, διοικητική παράβαση ή αδικοπρακτική συμπεριφορά, κάθε ποινική, πειθαρχική, διοικητική ή αστική διαδικασία που έχει κινηθεί εναντίον του αναφέροντος για την αναφερόμενη παραβίαση αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διερεύνησης της αναφοράς.

Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και κάθε είδους πληροφορίες που οδηγούν, άμεσα ή έμμεσα, στην ταυτοποίηση του αναφέροντος δεν αποκαλύπτονται σε οποιονδήποτε άλλον πέρα από τα εξουσιοδοτημένα μέλη του προσωπικού που είναι αρμόδια να λαμβάνουν, ή να παρακολουθούν τις αναφορές, εκτός αν συγκατατεθεί σχετικά ο αναφέρων. Η ταυτότητα του και κάθε άλλη πληροφορία μπορεί να αποκαλύπτεται μόνο στις περιπτώσεις που απαιτείται από το ενωσιακό ή εθνικό δίκαιο, στο πλαίσιο ερευνών αρμόδιων αρχών ή στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών, και εφόσον αυτή είναι αναγκαία ή για τη διασφάλιση των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του αναφερομένου. Σε κάθε περίπτωση, η αποκάλυψη γίνεται αφού προηγηθεί έγγραφη ενημέρωση του αναφέροντος, εκτός αν η ενημέρωση αυτή υπονομεύει τις έρευνες ή τις δικαστικές διαδικασίες.

Προστασία προσωπικών δεδομένων

Κάθε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που πραγματοποιείται στο πλαίσιο λειτουργίας του συστήματος αναφορών συμμορφώνεται με τον **Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την Προστασία Δεδομένων** και τον **N.4624/2019**.

Ωστόσο, **εφόσον** πληρούνται οι προϋποθέσεις και εφόσον λαμβάνονται οι απαραίτητες εγγυήσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των εμπλεκόμενων προσώπων όπως προβλέπονται στον νόμο, μπορεί να τύχουν εφαρμογής οι ακόλουθες **εξαιρέσεις** από την εφαρμογή του ΓΚΠΔ:

- ο υπεύθυνος επεξεργασίας δύναται να μην παρέχει σχετική ενημέρωση περί επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στα υποκείμενα των δεδομένων (στον αναφερόμενο και σε κάθε εμπλεκόμενο τρίτο πρόσωπο),
- υπεύθυνος επεξεργασίας δύναται να μην ικανοποιεί τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων περί πρόσβασης, διόρθωσης, διαγραφής, περιορισμού, εναντίωσης και να μην υπόκεινται σε απόφαση που λαμβάνεται αποκλειστικά βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ,
- ο υπεύθυνος επεξεργασίας δύναται να μην προβαίνει σε ανακοίνωση στα υποκείμενα των δεδομένων σε περίπτωση περιστατικού ασφαλείας αλλά να ενημερώνει σχετικά την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Επικοινωνία

Θεοδόσης Τόμπρας
Δικηγόρος/Partner

T: + 30 210 60 62 159
E: tompras@cpalaw.gr

Χριστιάννα Βαληνάκη
Δικηγόρος/Manager

T: + 30 210 60 62 159
E: cvalinaki@kpmg.gr

Κατερίνα Σεφερλή
Δικηγόρος/Σύμβουλος

T: + 30 210 60 62 159
E: aseferli@cpalaw.gr

www.cpalaw.gr

Η παρούσα έκδοση έχει σκοπό να παράσχει στον αναγνώστη γενική ενημέρωση επί των αναφερομένων θεμάτων. Καμία ενέργεια δεν πρέπει να γίνει χωρίς προηγουμένως να ληφθεί κατάλληλη επαγγελματική συμβουλή που θα στηρίζεται στα πραγματικά περιστατικά της κάθε περίπτωσης.